

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ЛИДЕРСКАТА ПОЗИЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ В СВЕТОВНАТА ТЪРГОВИЯ

Моника Моралийска¹
e-mail: mmoraliyska@unwe.bg

Резюме

Целта на статията е да определи дали ЕС е световна търговска сила, както и какви са предизвикателствата за запазване на позицията му в световната търговия в бъдеще. Приложената методология включва: анализ на статистически данни, дескриптивен анализ, сравнителен анализ, SWOT анализ, индукция и дедукция. Резултатът показва, че ЕС представлява търговска сила в световен мащаб и че той се възползва от нея както за икономически ползи, така и за въздействие върху търговските си партньори в области като социални права и устойчиво развитие. Тя зависи от сътрудничеството на ЕС с ключови партньори, както и от обвързването на търговската политика с новите предизвикателства.

Ключови думи: Обща търговска политика, търговска сила, ЕС

JEL: F1, F13, F15

Увод

Търговската политика на ЕС е силна наднационална политика от началото на европейската интеграция и институциите му имат изключителна компетентност в нея.

Правната основа на общата търговска политика е поставена с Договора за създаване на Европейската икономическа общност, подписан на 25 март 1957 г. в Рим. Чл. 132 гласи, че „чрез създаването на митнически съюз помежду си, държавите членки имат за цел да допринесат в името на общия интерес за хармоничното развитие на световната търговия, постепенната отмяна на ограниченията върху международната търговия и за намаляването на митническите бариери“.

Чл. 23 от ДЕО предвижда създаването на митнически съюз, който обхваща цялата търговия със стоки и включва забрана за митата върху вноса и износа между държавите членки и за всички такси с еквивалентен ефект, както и приемането на обща митническа тарифа в техните отношения с трети страни. Общата митническа тарифа по отношение на трети държави е

¹ Главен асистент, доктор, катедра „МИО и бизнес“, УНСС, ORCID: 0000-0002-5080-1848

необходима, за да се предотврати, в условията на вътрешен свободен пазар между държавите членки, пренасочване на търговията с трети държави към държавата членка с най-ниските външни тарифи.

ЕС управлява търговските отношения с трети държави под формата на търговски споразумения, като преговорите по тях се провеждат в съответствие с разпоредбите на чл. 218 от ДФЕС. Целта на тези споразумения е да се създадат по-добри търговски възможности и да се преодолеят пречките пред търговията. В допълнение търговската политика на ЕС се използва като средство за утвърждаване на европейските принципи като демокрация, права на човека, социални права и опазване на околната среда.

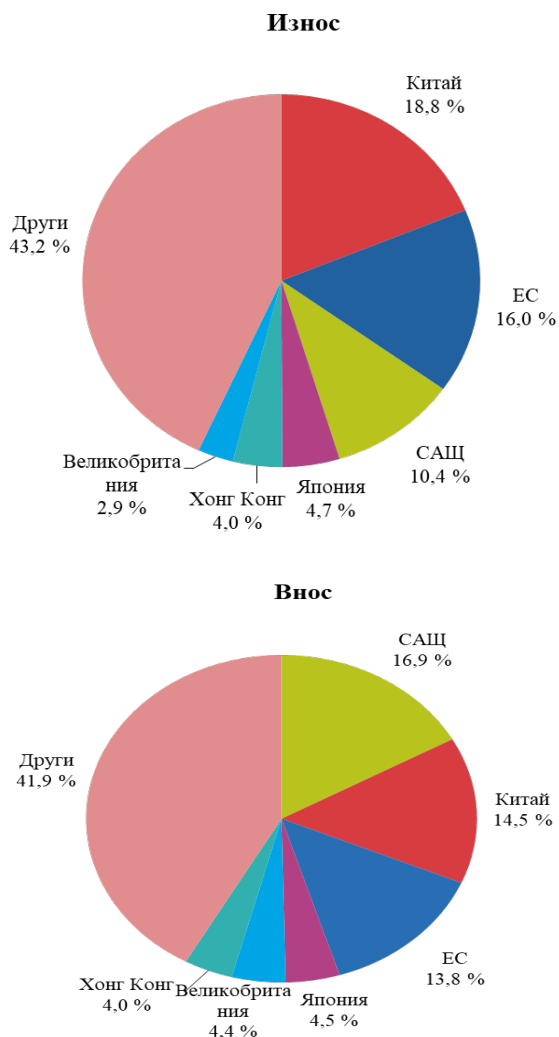
Вътрешната и външната либерализация на търговията винаги е била същността на европейската интеграция, а последователните разширявания и създаването на единния европейски пазар превърнаха ЕС в един от най-големите играчи в световната търговия. От историческа гледна точка либерализацията на вътрешната търговия и външната търговска политика послужиха като „лепило“ за свързване на бившите врагове в Европа. Създаването на единния европейски пазар, съчетан с колективния характер на европейската търговска политика, позволи на ЕС да се превърне в истински съперник на САЩ в международните търговски преговори (Meunier, 2005).

Практическата страна на въпроса показва, че с цел да се възползва от търговията и инвестициите, ЕС следва амбициозна двустранна програма, която допълва ангажимента му за многостранни търговски преговори в рамките на Световната търговска организация. Към настоящия момент ЕС е сключил или договаря двустранни споразумения за свободна търговия със страни от всички континенти. Докато действащите споразумения за свободна търговия на ЕС преди десет години покриваха по-малко от една четвърт от цялата външна търговия на ЕС, в момента този дял е повече от една трета, и може да достигне и до две трети, ако всички текущи преговори бъдат приключени. Може да се каже, че днес ЕС има най-амбициозния търговски дневен ред в световен мащаб.

Позиция на ЕС в световната търговия

През последното десетилетие ЕС заема лидерска роля в световната търговия, като има дял от 15-16% от световния внос и износ. Основен принос за това има развитата търговска мрежа на ЕС, която включва 41 търговски споразумения с 72 държави. ЕС, САЩ и Китай са лидерите в световната търговия като дял, брой търговски партньори и търговски споразумения, както и като въздействие и сила. Трите заедно отговарят за 45% от търговията на стоки в света през 2020 г. (Eurostat, 2021a).

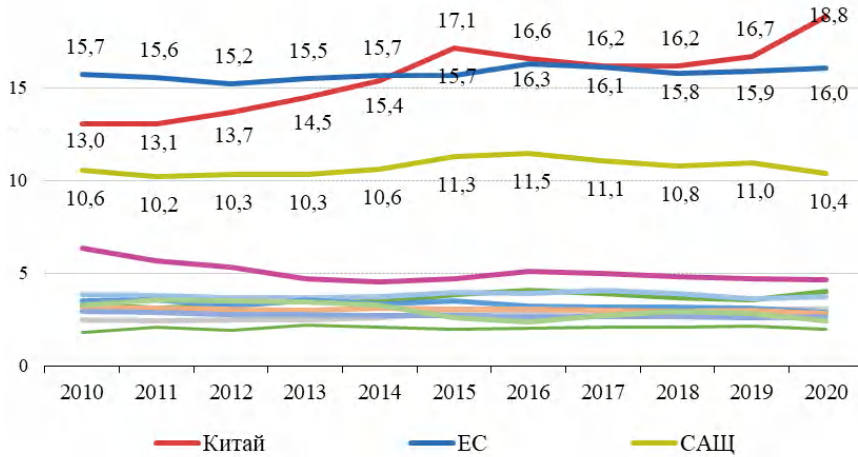
На фигура 1 се вижда, че през 2020 г. ЕС е с втория най-голям дял от световния износ (16,0%) и с третия най-голям дял от световния внос (13,8%).

Източник: Eurostat (2021b).

Фигура 1: Дял на ЕС от световната търговия (%), 2020 г.

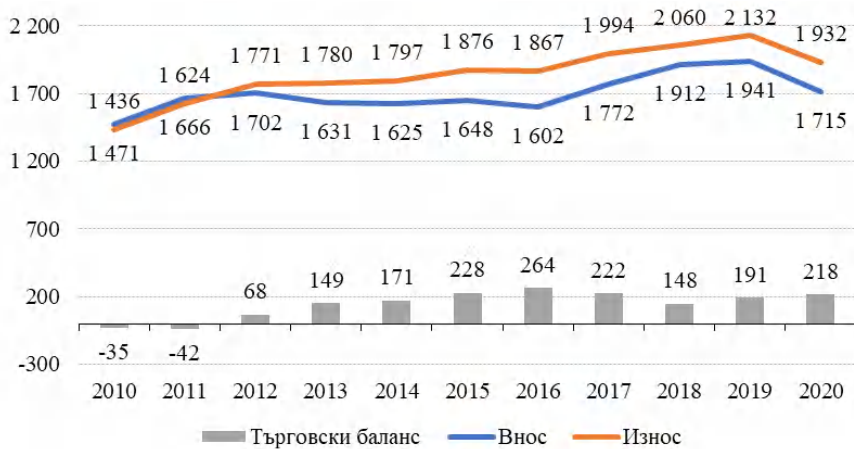
През последното десетилетие (2010 – 2020 г.) дялът на ЕС в световния износ е стабилен и възлиза на 15-16%. Основният конкурент на ЕС при износа е Китай, чийто дял в световния износ нараства с над 5% за същия период (фигура 2).

Източник: Eurostat (2021a).

Фигура 2: Дял в износа (%) на ЕС, САЩ и Китай в световния износ, 2010 – 2020 г.

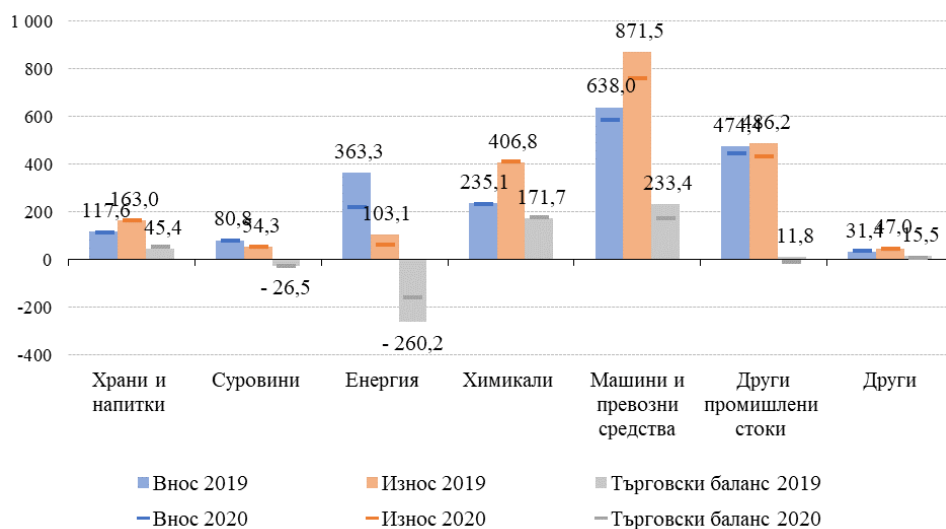
По отношение на търговския баланс се наблюдава запазването на устойчиво положително салдо на ЕС през последното десетилетие (фигура 3), с тенденция на нарастване. Подобно явление се наблюдава и при търговския баланс на Китай, за разлика от този на САЩ, който е с хроничен дефицит (Eurostat, 2021a).

Източник: Eurostat (2021a).

Фигура 3: Износ, внос и търговски баланс на ЕС (млрд. евро), 2010 – 2020 г.

Машините и оборудването, следвани от фармацевтичните продукти и моторните превозни средства, са най-изнасяните продукти от ЕС в периода 2016 – 2020 г. През 2020 г. първите пет стокови групи за износ на ЕС са както следва: машини и оборудване (13,0% от общия износ), фармацевтични продукти (11,1%), моторни превозни средства (10,7%), химически продукти (8,8%) и компютърни, електронни и оптични продукти (8,4%).

Източник: Eurostat (2021a).

Фигура 4: Търговия по стокови групи в ЕС (млрд. евро), 2019 и 2020 г.

През същия период внасяните в най-голям обем продукти в ЕС са: компютърни, електронни и оптични продукти, както и суров петрол и природен газ. През 2020 г. първите пет стокови групи за внос в ЕС са компютърни, електронни и оптични продукти (13% от общия внос), суров петрол и природен газ (13%), химикали и химически продукти (7%), машини, оборудване и моторни превозни средства (6%), ремаркета и полуремаркета (6%) (фигура 4).

От анализа дотук можем да заключим, че ЕС има конкурентни предимства и поддържа стабилно положително салдо в търговията с технологични продукти с висока добавена стойност (сред които на първо място са тези от групата на машините и превозните средства, както и от химическата индустрия).

В допълнение ЕС е световна сила и в търговията със селскостопански храни, чийто размер през 2020 г. достига 306 млрд. евро (184 млрд. евро износ и 122 млрд. евро внос). Така тя отрежда на ЕС позицията на най-голям световен износител и трети по големина вносител на селскостопански продукти (European Commission, 2021a).

Износът на ЕС в хранително-вкусовия сектор на ЕС обхваща различни класове продукти, вариращи от основни стоки до продукти с висока степен на преработка, докато при вноса в ЕС преобладават основните селскостопански хранителни и фуражни продукти, представляващи около 75% от целия внос.

Успехът на търговията със селскостопански продукти се дължи на общата търговска и общата селскостопанска политика на ЕС, които подкрепят сектора, неговата конкурентоспособност и иновации, както и на репутацията на европейските продукти като безопасни, произведени по устойчив начин, питателни и с високо качество (European Commission, 2021a).

По данни на Евростат през 2020 г. търговията на ЕС е силно засегната от пандемията от COVID-19, като се наблюдава значителен спад както при износа (-9,3%), така и при вноса (-11,5%). През 2021 г. обаче и двете се възстановяват бързо, като вносът на стоки нараства с 23%, а износът на стоки – с 13%. САЩ са най-важната по обем дестинация за износ на стоки от ЕС през 2021 г., а Китай е най-големият доставчик на стоки за вноса на ЕС. През 2021 г. салдото на търговията със стоки на ЕС е с излишък от 68 млрд. евро, което е значително намаление спрямо 2020 г. (216 млрд. евро). Това развитие се дължи по-специално на рязкото нарастване на стойността на вноса на енергоносители към края на 2021 г., което увеличи търговският дефицит при енергоносителите през м. ноември и декември (Eurostat, 2022).

Силни и слаби страни на ЕС в световната търговия

Таблица 1 представя SWOT анализ на позицията на ЕС в световната търговия.

Таблица 1: SWOT анализ на търговската позиция на ЕС

Силни страни (Strengths)	Слаби страни (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> • Най-големият търговски блок в света • Силно отворен търговски режим • Широка мрежа от споразумения за свободна търговия • Най-големият единен пазар в света с прозрачни правила и регулации • Голям пазар от 440 милиона потребители, голяма част по които търсят качествени стоки • Привлекателен регион за правене на бизнес със сигурна правна инвестиционна рамка, която е сред най-отворените в света • Дълбоко интегриран в световните пазари • Най-отвореният пазар за развиващите се страни, представлява най-големият пазар за износ за около 80 страни 	<ul style="list-style-type: none"> • Силна зависимост на европейската икономика от износа към трети страни • ЕС е зависим от вноса на основни и ключови суровини за редица свои производства, включително от вноса на енергоносители • Труден и сложен процес на вземане на решения в областта на търговската политика (но той позволява на ЕС да говори от името на своите членове в международните търговски преговори)

Продължение

Силни страни (Strengths)	Слаби страни (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> • Силни позиции в световната търговия с услуги, в рамките на мултинационални компании или чрез договори за услуги • Търговските споразумения на ЕС предоставят платформи за обмен на информация и сътрудничество, изграждане на доверие и споделени цели. Много от тях предоставят правни механизми за гарантиране на спазването на ангажиментите, включително чрез уреждане на спорове 	
Възможности (Opportunities)	Заплахи (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> • Развитостта на съвременния транспорт и комуникации улесняват производството и търговията по целия свят • Най-новите търговски споразумения на ЕС отварят нови възможности за бизнеса в ЕС • 90% от бъдещия растеж в световен мащаб ще се реализира извън ЕС 	<ul style="list-style-type: none"> • ЕС е зависим от вноса на основни и ключови суровини за редица свои производства • ЕС е зависим от вноса на енергоносители, чиито дефицит или повишен цени може да засегнат производството за износ • Много работни места в ЕС (38 милиона) зависят от външната търговия на ЕС • Засилваща се роля на големите търговски конкуренти на ЕС (например Китай), запазването на техните протекционистични политики спрямо чуждестранните инвеститори, обрат в тенденциите за глобализация и либерализация на международната търговия

Източник: Авторска разработка

От SWOT анализа може да се заключи, че ЕС има много добра позиция в световната търговия, като се представя силно на много от световните пазари на стоки и услуги и се възползва от широката си мрежа от търговски споразумения. Делът на ЕС от световния износ на стоки остава над 15%, като е намалал само леко (от малко над 16%) от началото на века, въпреки значителния възход на Китай, чийто дял от световния износ на стоки е нараснал от 5% до над 15% през същия период.

ЕС е най-големият търговски блок в света, най-големият търговец на промишлени стоки и услуги, и на челните места по входящи и изходящи инвестиции. Европейската икономика е сред най-отворените в световен мащаб, като повече от 70% от вноса в ЕС се облага с нулеви или намалени мита. ЕС е водещият търговски партньор за 80 държави, и е най-отворен

към търговия с развиващите се страни. Пазарите на услуги в ЕС са силно отворени, както и инвестиционният режим.

Търговията с трети страни е от голяма значимост за икономиката на ЕС, особено по време на криза когато вътрешното търсене в ЕС отслабва. Това създава едновременно и възможности, и заплахи. Възможността за растеж на европейската икономика чрез по-голяма търговия и най-вече износ е реална перспектива с нарастваща тежест в дългосрочен план, тъй като се очаква около 90% от световния икономически растеж през следващите десетилетия да се генерира извън Европа (European Commission, 2020a).

От друга страна, тази зависимост поражда и риск – износът към трети страни се превръща във все по-важен източник на работни места в ЕС. Броят на работните места, пряко и непряко ангажирани във външната търговия на ЕС през 2019 г. достига 38 млн., което е със 75% повече от преди десетилетие. В допълнение износът подпомага и малките и средните предприятия в ЕС, като 600 000 от тях изнасят стоки извън Съюза (една трета от износа на ЕС) (European Commission, 2020a). Вносът в ЕС също е важен, защото производството зависи от внос на енергия и суровини. Внасят се също и части, компоненти и капиталови стоки като машини, като заедно тези две стокови групи съставляват 80% от вноса на Съюза. По-ниските разходи и по-големият избор на суровини допринасят за конкурентоспособността на европейските производители, които участват активно в глобалните вериги на стойността.

Външната търговия създава все повече работни места и в България, която през 2019 г. бележи най-голямото увеличение от 2000 г. по този показател сред държавите членки – с 368%. 26% от работните места в България зависят от износа ни извън ЕС, който възлиза на 15 млрд. евро за 2019 г. От тях 777 хиляди българи са заети в местни компании, които изнасят извън ЕС, а още 144 хиляди работят във фирми, свързани с износ от други членки на ЕС към света (Rueda-Cantuche et al, 2021).

Бързопроменящата се международна икономическа среда, както и икономическото, технологично и климатично развитие в световен мащаб, променят посоката на търговската политика на ЕС. Основни предизвикателства пред неговата търговска позиция са глобализацията, технологичните иновации, нарастващата икономическа сила на Китай, негативните последици от климатичните промени и необходимостта за тяхното предотвратяване, цифровата трансформация, здравната пандемия, както и икономическите прогнози, че 85% от глобалния растеж през следващото десетилетие ще се реализира извън Европа.

В търговската си стратегия ЕС се съсредоточава върху три средносрочни цели, сред които са: зелената и дигитална трансформация (като някои

действия в тези области вече са предприети, например Европейската зелена сделка и т. нар. Цифрово десетилетие), оформяне на глобални правила за по-устойчива и по-справедлива глобализация и по-стриктно спазване и защита на собствените интереси на Съюза във външната търговия. Оттук произтичат и конкретни задачи, които ЕС си е поставил в по-краткосрочен план, сред които са: реформа на Световната търговска организация, насърчаване на отговорни и устойчиви вериги на стойност (в които климатичните промени ще бъдат адресирани в бъдещите търговски споразумения), насърчаване на цифровия преход и търговията с услуги (например чрез договаряне на глобални стандарти), засилено прилагане на вече сключените или предстоящи търговски споразумения на ЕС и др. (European Commission, 2021c).

Съвременната търговска политика на ЕС се основава на нов подход, наречен „Отворена стратегическа автономия“. „Отворен“, защото следва глобални правила, „стратегически“, защото се свързва по-добре с целите на климата и цифровата трансформация, и „автономен“, защото взема свои собствени решения и следва собствените си интереси и права. Това включва по-широко прилагане на целите на търговската политика на ЕС и се свързва с подхода, известен като „Морков и тояга“ (carrot and stick), т.е. използването на комбинация от награда и наказание за предизвикване на желано поведение или комбинация от прилагането на мека и твърда сила в политиката. В това отношение, *„ЕС говори тихо, но със сигурност носи някои големи тояги“* (Keane et al, 2022).

Мотивация на ЕС в световната търговия

Разграничават се няколко мотива за активния подход на ЕС в търговията.

На първо място, търговската политика на ЕС символизира прагматичен подход, чиято цел е да осигури пазари на европейските производители и износители, което води до генериране на икономически растеж и заетост. През 2020 г. прилагането на търговските споразумения на ЕС и международните търговски правила са добавили 5,4 млрд. евро към стойността на износа на ЕС (European Commission, 2021b). Търговската политика се реализира едновременно чрез премахване на пречките пред търговията, чрез приемане на мерки относно нелоялните търговски практики и чрез действия в областта на устойчивото развитие.

Като цяло, търговията и инвестициите са двигатели на икономически растеж и заетост. Те са важни за функционирането на икономиката и конкурентоспособността на фирмите в ЕС, а износоът често е най-бързият начин за растеж и създаване на работни места. Участието на европейските предприятия и фирми в международната търговия разширява бизнес възможностите им и им позволява да диверсифицират пазарите.

Отвореността на ЕС за инвестиции позволява навлизането на иновации и технологии, които подобряват конкурентоспособността на европейските фирми и носят ползи на потребителите. На входящите инвестиции се отдава заетостта на 7,3 млн. души в ЕС (European Commission, 2014). Двустранните инвестиции са и част от инфраструктурата, свързваща икономиката на ЕС с глобалните вериги на стойността.

На второ място, чрез силата, която ЕС извлича от търговията, той оказва политическо и социално въздействие върху страните партньори. „Търговията е гръбнакът на нормативната сила на ЕС“ (Meunier, Kalypso, 2015), която му придава тежест в международната система, както в контекста на СТО, така и в по-широката рамка на международните отношения.

Търговската сила на ЕС го превръща в основен участник в многостранната търговска програма и той я ползва за политически отстъпки от търговските партньори. Същевременно, тя му дава възможност да работи за отворена глобална търговска система, основана на справедливи правила (European Commission, 2021c) и стремяща се да наложи възприемането на концепцията за устойчивото развитие по света.

Чрез нормативната си сила ЕС се стреми да включи устойчивото развитие трайно в търговската политика (борба срещу изменението на климата и загубата на биологично разнообразие), както и да насърчава защитата на правата на човека (основни трудови стандарти и социална защита, равенство между половете и др). Търговските споразумения на ЕС играят роля в приноса към целите за устойчивост, подобряването на условията на труд и опазването на околната среда в партньорските страни. Така например през 2019 г. ЕС и Канада засилиха сътрудничеството си в областта на климата, а в резултат от преговорите за търговско споразумение на ЕС с Виетнам, страната ратифицира Конвенция 98 на МОТ относно колективното договаряне, прие ревизиран Кодекс на труда, както и стъпки за изкореняване на детския труд (European Commission, 2020b).

Търговската сила на ЕС обаче създава и противоречия. Такива възникват при конфликт на вижданията на институциите на Съюза и правителствата на държавите членки относно начина, по който тя се упражнява. ЕС също е в конфликт между ръководните си принципи, които понякога си противоречат. Например, от една страна Съюзът е силен защитник на мултилатерализма, но от друга, активно работи за все повече двустранни търговски споразумения или, от една страна, ЕС насърчава каузата за икономическо развитие на по-бедните страни, докато същевременно силно субсидира и защитава европейското земеделие (Meunier, Kalypso, 2015).

Перспективи и предизвикателства пред ЕС като световна търговска сила

Различни прогнози предвиждат, че ЕС ще остане глобална икономическа и търговска сила, макар и по-неубедително от преди. Реалният БВП в еврозоната ще нараства с 1,4% годишно през следващото десетилетие, докато БВП на Китай ще расте с 4,7% годишно. Още през 2024 г. 85% от растежа на световния БВП се очаква да идва от извън ЕС (European Commission, 2021c). Съюзът ще работи в нов многополюсен глобален ред, с нарастващото напрежение между основните играчи, което създава и необходимост от инструменти за защита във враждебна международна среда.

Търговските и инвестиционните отношения на ЕС с Китай са важни и предизвикателни. Бързият възход на Китай, демонстриращ глобални амбиции, засяга европейските компании, които се конкурират в световен мащаб (OECD, 2021). *„Изграждането на по-справедливи и основани на правила икономически отношения с Китай е приоритет“* (European Commission, 2021c). Намеренията на ЕС е да продължи да развива отношенията си с Китай както на двустранно, така и на многостранно ниво, а също и чрез паралелно прилагане на автономни инструменти за защита на своите интереси и чрез преговорите за Всеобхватно споразумение за инвестиции със страната.

Отношенията със САЩ представляват ключово и икономически най-значимо партньорство за ЕС. То дава възможност за съвместна работа за реформиране на СТО, включително чрез засилване на капацитета ѝ за справяне с нарушенията на конкуренцията и за целите на устойчивото развитие, като включва и нови перспективи за сътрудничество в зелените и цифровите технологии, и преходи на двете икономики.

Други предизвикателства пред ЕС са свързани с глобалната несигурност, в която вместо международно сътрудничество и многостранно управление, нараства унилатерализмът, съпътстван от заобикаляне на многостранните институции. ЕС е привърженик на подхода на ефективен и основан на правила мултилатерализъм. Той би могъл да подпомогне Съюза в усилията му да налага стандарти за достоен и добре платен труд в глобалните вериги за доставки, както и срещу нарушения на свободата на сдружаване и лошите условия на труд, които предизвикват разочарование и негативно отношение на хората към глобализацията и отворената търговия.

Преходът към климатично неутрална, екологично устойчива, ресурсно ефективна и устойчива икономика на ЕС до 2050 г., както и цифровата трансформация, ще доведат до дълбоки промени в икономиката, индустрията, бизнеса и търговските модели. Приложението на изкуствен интелект също създава както възможности, така и рискове, които трябва да бъдат предвидливо адресирани (Моралийска, 2021).

Пандемията от COVID-19 доказва взаимосвързания характер на икономиките, необходимост от диверсификацията на вътрешните и външни източници на доставки и изграждането на стратегически производствен капацитет. В това направление ЕС ще се бори за все по-отворен, разширен и неизкривен достъп до международните пазари, за укрепване на веригите за доставки (чрез нови пазари и диверсификация на източниците на доставки) и за разработване на рамки за сътрудничество за равнопоставен достъп до критични доставки (European Commission, 2021c).

Заклучение

През последното десетилетие ЕС запазва позицията си на световна търговска сила. Развитието на търговията и инвестициите с трети страни е възможност за икономически растеж и заетост в ЕС и това са основните крайни цели на търговската му политика. Запазването на лидерската позиция на ЕС зависи от правилно идентифициране на предизвикателствата и подходите към тяхното преодоляване, които отварят ниша за по-нататъшни научни проучвания и изследвания в областта. Поддържането на отворена политика към търговията е важно за перспективите за икономически растеж на Съюза. Като една от най-големите световни търговски сили, ЕС трябва да засили усилията си за съживяване на СТО и задълбочаване на търговското сътрудничество със страните, с които мисли в същата посока. Вътрешните и външните предизвикателства, сред които попадат и дигиталния и зеления преход, климатичните промени, технологичната трансформация, протекционистичните тенденции и други, и тяхното отражение върху търговията, са сред предизвикателствата, които крият както заплахи, така и възможности за по-нататъшната търговска политика на ЕС.

Използвана литература

Договор за създаване на Европейската общност, (Dogovor za sazdavane na Evropeyskata obshnost), available at: http://old.europe.bg/upload/docs/DEO_57.pdf (Accessed on 5 November 2021)

Моралийска, М. (2021). Социално въздействие от приложението на изкуствен интелект в Европа. XVIII национална младежка научно-практическа конференция на ФНТС в България, 11 - 12 ноември 2021 г., София. (Moraliyska, M., 2021, Sotsialno vazdeystvie ot prilozhenieto na izkustven intelekt v Evropa. XVIII natsionalna mladezhka nauchno-prakticheskа konferentsia na FNTS v Bulgaria, 11 - 12 noemvri 2021 g., Sofia).

- Eurostat. (2022). International trade in goods, available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_trade_in_goods (accessed 25 May 2022)
- Eurostat. (2021a). EU and main world traders, available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_and_main_world_traders&oldid=543997 (accessed 5 November 2021)
- Eurostat. (2021b). Share of European Union EU27 (from 2020) in the World Trade, online data code: EXT_LT_INTROEU27_2020, available at: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EXT_LT_INTROEU27_2020/default/table?lang=en (accessed 5 November 2021)
- European Commission. (2021a). Agri-food trade in 2020, available at: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/trade/documents/map-2021-2_en.pdf (accessed 7 November 2021)
- European Commission. (2021b). Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on Implementation and Enforcement of EU Trade Agreements {SWD(2021) 297 final, available at: 2021 Report on Implementation and Enforcement of EU Trade Agreements (europa.eu) (accessed 10 November 2021)
- European Commission. (2021c). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Trade policy review – an open, sustainable and assertive trade policy. Brussels, 18.2.2021 com(2021) 66 final, available at: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/february/tradoc_159438.pdf
- European Commission. (2020a). SME internationalisation beyond the EU, available at: https://ec.europa.eu/growth/smes/sme-strategy/improving-smes-access-markets/sme-internationalisation-beyond-eu_en (accessed 8 November 2021)
- European Commission. (2020b). 2019 Annual report on the Implementation of EU Trade Agreements, available at: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/october/tradoc_158388.pdf (accessed 15 October 2021)
- European Commission. (2014). Trade for all – Towards a more responsible trade and investment policy, available at: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf (accessed 1 May 2021)
- Keane, J., Mendez-Parra, M., Willem te Velde, D. (2022). The EU's Trade Policy Review – and the five debates it triggers, available at: <https://odi.org/en/insights/the-eus-trade-policy-review-and-the-five-debates-it-triggers/> (accessed 22 May 2022)

- Meunier, S., Kalypso, N. (2005). The European Union as a Trade Power, available at: <https://www.princeton.edu/~amoravcs/wws556c/handover.pdf> (accessed 1 November 2021)
- Meunier, S., Kalypso, N. (2015). The European Union as a conflicted trade power, *Journal of European Public Policy*, 13, pp. 906-925.
- OECD. (2021). Real GDP long-term forecast, available at: <https://data.oecd.org/gdp/real-gdp-long-term-forecast.htm> (accessed 9 November 2021)
- Rueda-Cantuche, J.M., Piñero, P. and Kutlina-Dimitrova, Z. (2021). EU exports to the world: effects on employment, EUR 30875 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, doi:10.2760/556206, JRC126534

CHALLENGES TO THE LEADERSHIP POSITION OF THE EUROPEAN UNION IN WORLD TRADE

Chief Assist. Prof. Monika Moraliyska, PhD
Department of International Economic Relations and Business
University of National and World Economy
e-mail: mmoraliyska@unwe.bg

Abstract

The aim of the article is to determine whether the EU is a world trading power and what the challenges are for maintaining its position in the future. The applied methodology includes: statistical data analysis, descriptive analysis, comparative analysis, SWOT analysis, induction and deduction. The result shows that the EU is a strong trading power globally and that it uses that both for economic benefits and to influence its trading partners in areas as social rights and sustainable development. It depends on the EU's cooperation with key partners, as well as on linking trade policy to the new challenges.

Key words: Common trade policy, trade power, EU

JEL: F1, F13, F15